

Lumina crudă a lui 4 A.M.

Poeemele din *4 A.M. Cantosuri domestice** s-au născut – neajutorate, „singure și feroce” –, în lumina pâcloasă și crudă de la 4 dimineața, ora la care Aurora cu degete trandafirii se preschimbă în demonul care zgârie insistent, cu gheare tăioase, tencuiala liniștii noastre superficiale. Dimineața dispune și ea, așadar de propria *akedie* – „Nimeni nu se simte bine la 4 A.M.” –, când luciditatea ajunsă la apogeu face cu neputință ocultarea cruzimii prezentului. Acesta pare motivul pentru care Radu Vancu nu mai face efortul de a ascunde în magma poetică esența tragică a lumii. Nu există detașare ironică în poemele sale, totul e tratat cu seriozitatea și sinceritatea pe care gravitatea unei existențe tensiona(n)te și vulnerabile le reclamă.

În poezia lui Vancu, puține sunt subiectele care trec dincolo de limita derizoriului. Dintre ele, sinuciderea tatălui și viața de familie, cu nașterea fiului său, Sebastian, în centru, sunt nucleele tari ale volumului de față. Iar astăzi, când Radu Vancu strunește cu deplin succes o forță creatoare desăvârșită, care-i susține condiția neîndoielnică de artist matur, continuitatea prezenței tatălui mort dincoace de *Frânghia înflorită*, în – iată! – deja cel de-al șaptelea volum al său de poezie, nu mai poate fi interpretată doar ca un efect defulatoriu, eliberator al scrisului său.

Lirica lui Radu Vancu e biografică și confesivă, dar nu e notație „imediată” a *imediatului*. Poetul scrie despre experiențele personale la o distanță temporală marcată de momentul în care acestea se petrec, lăsând mai întâi să curgă timpul necesar asimilării și sedimentării lor adecvate. Desăvârșirea (iluzorie a) procesului metabolic le redă poemului cu o gravitate intensă, de natură să-i zdruncine eșafodajul, și totuși mai puțin accentuată decât trebuie să fi fost ea în momentul zero al producerii acestor evenimente. Dacă, după o astfel de acțiune de internalizare, fiul se află încă într-un dialog permanent cu tatăl sinucigaș, pare că nu ștergerea cicatricelor e căutată (și cum s-ar putea, oare, ele șterge?!), ci un mijloc de a păstra în echilibru un microunivers casnic întreg, *complet*, de reconfigurare a lui, cu toate personajele sale, din care bunicul mort și necunoscut al lui Sebastian nu poate lipsi. Povestea morții tatălui e un labirint fără ieșire, iar poetul nu își întocmește niciun proiect de evaziune din acest spațiu: „La Canto II de/ două ori ai vrut să scrii:/ «lațul pe care și l-a pus atunci de gât»// Și de două ori degetele/ tale au bătut:// «lațul pe care și l-a pus atunci de gât».” (*Canto III*). Lupta cu deziluziile trecutului duce la o acceptare a lor sub forma unui *dat* cu care te obișnuiești să trăiești.

Cele patru microcicluri ale volumului – *Mansarda*, *Gărduleț alb de lemn*, *20 de wați* și *Creierul e lumea de apoi* – redau imaginea unui univers care gravitează în jurul

durerii trecutului ca element pivotant, coexistând, în continuare, cu prezentul. Nu degeaba Octavian Soviany îl plasa pe Vancu printre „deprimiști”, remarcând efortul permanent al acestuia de echilibrare a forței de autodistrugere cu cea de autoconservare. *Mansarda* e o cronică succintă a vieții de familie, conturată în jurul unei existențe domestice care presupune, dincolo de viziunea desenelor animate sau construirea de stații de poliție din piese lego, și mici activități meschine ca scuturatul covoarelor sau spălutul vaselor, activități care nu pot, însă, nici stăvili verbiajul unui creier permanent în alertă, nici camufla cinismul dur: „Dau cu ură cu/ băătorul și înjur în barbă:// «Ar fi trebuit să-mi așez capul/ pe pieptul tău, la fel de / definitiv cum// ștreangul se așezase/ pe gâtul tău/ cu cinc minute mai/ devreme (...).»” (*Canto VII*). În al doilea ciclu, atenția se focalizează asupra Poeziei, mai mult cu speranță decât cu convingere („Cred, poezie, ajută necredinței mele.”, *Canto XIX*), înzestrată cu abilitatea de a înălța pentru subiectul liric mici „gărdulețe albe/ de lemn care să țină/ coșmarul departe.” (*Canto XXIV*). În *20 de wați*, tatăl mort e interpelat cu intransigența celui care știe că este de datoria lui să trăiască, chiar dacă trăitul e mai problematic decât moartea: „Tata, (...) și-o spun neted din capul locului:/ oricât de mult iubesc sinuciderea ta,/ nu mă voi sinucide.// (...) După ce și-am tăiat frânghia din jurul gâtului,/ tu n-aveai de dat ochii decât cu mine./ Eu am de dat ochii cu Sebastian.” (*Canto XXVI*). *Creierul e lumea de apoi* valorifică zona copilăriei, prin rememorarea unor episoade ai căror actanți numeroși sunt prietenii și verii din Cislădie, frații și surorile poetului.

Dincolo de supratema sinuciderii tatălui, trebuie observată, în poezia lui Radu Vancu, înclinația spre valorizarea istoriei personale prin tendința de liricizare a prozaicului și de resemantizare a zonelor lui mai puțin expresive, într-o manieră asemănătoare celei în care Andrei Bodiș relata mici întâmplări cotidiene. Tudor și Adriana din poezia lui Andrei Bodiș îi întâlnesc, la Vancu, pe Sebastian și pe Cami, în poeme ca niște cărți poștale ilustrate, expediate, ca în volumele lui Bodiș, din spații diverse (Păltiniș, Cislădie, Iași, Dublin, de pe banca din fața școlii lui Sebastian etc.). Radu Vancu recuperează, de fiecare dată cu succes, Momentul, într-un limbaj frust și elegant, lipsit de artificii stilistice. Punțile intertextuale, prezente din loc în loc, ancorează și mai bine poemul în ontologic. Radu Vancu știe – și nu-și abandonează crezul –, că poezia adevărată e *autentică*, menținându-și rădăcinile bine înfipite în viață.

*Radu Vancu, *4 A.M. Cantosuri domestice*, Casa de Editură Max Blecher, Bistrița, 2015